

 3 ENTREPRENEURSHIP

 EMPLOYABILITY

 EDUCATION

**LEWENSORIËNTERING
PROJEK
GRAAD 11
NASIENRIGLYNE**

TOTAAL: 90

Datum van uitreiking: 14 Junie 2024

Datum van inhandiging: 16 Augustus 2024

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 13 bladsye.

AKTIWITEIT 1

Definieer die term *dwelmmisbruik*.

Punte moet soos volg toegeken word:

Twee punte (✓✓) vir 'n korrekte definisie

Dit verwys na ...

- n situasie waarin 'n persoon oormatig (✓) bedwelmende middels verbruik (✓)
- die konstante/daaglikse inname (✓) van bedwelmende/psigo-aktiewe stowwe. (✓)
- oordrewe/onredelike maniere (✓ om bedwelmende middels bo die aanvaarbare vlakke te gebruik. (✓)
- inname van skadelike/gevaarlike stowwe (✓) buite die vermoë van die menslike liggaam. (✓)
- potensieel skadelike/gevaarlike gebruik (✓) van psigo-aktiewe stowwe. (✓)
- die gebruik van 'n dwelm in hoeveelhede/met metodes (✓) wat skadelik vir die individu/ander is. (✓)

Enige EEN van die bogenoemde vir TWEE punte (1x2)

(2)

•

- **Noem twee faktore wat daartoe kan bydra dat jeugdiges dwelms misbruik.**

Punte moet soos volg toegeken word.

Een punt (✓) vir 'n antwoord wat goed verduidelik is.

Hulle mag...

- Deur maats onder druk geplaas word om ook dwelms te neem vir aanvaarding (✓)
- gebrek aan kennis oor die negatiewe gevolge van dwelmgebruik (✓)
- beïnvloed deur slegte rolmodelle in hul woonbuurte (✓)
- blootgestel aan gesinsomgewings waar dwelmmisbruik algemene praktyk is. (✓)
- grootgeword in omgewings waar daar swak ouermonitering/-leiding is (✓)
- slagoffers van gesinsverwerping as gevolg van verskeie faktore, bv. seksuele oriëntasie/geslagsidentiteit/LGBTQ1+. (✓)
- hulself te beskerm teen negatiewe ervarings van grootword in gesinne wat deur voortdurende depressiewe neigings/gevoelens van angs/ADHD (aandaggebrek-hiperaktiwiteitsversteuring) ontsteld is (✓)
- woon in omgewings waar daar maklike toegang/beskikbaarheid van dwelms is. (✓)
- blootgestel aan media wat bekendes dek wat voortdurend dwelms/alkohol misbruik (✓)
- blootgestel aan omgewings waar mense van swak sosio-ekonomiese agtergronde dikwels dwelms/alkohol misbruik as 'n manier om uit hul moeilike lewensomstandighede te ontsnap. (✓)

Enige TWEE van bogenoemde vir EEN punt elk (2x1)

(2)

Beskryf hoe blootstelling aan hoë algemeen voorkoms van dwelmmisbruik die sosiale lewe in gemeenskappe negatief kan beïnvloed.

Punte moet soos volg toegeken word:

Twee punte (✓✓) vir 'n antwoord wat goed verduidelik is.

Dit kan...

- n siening/oortuiging wek dat die misbruik van middels normaal is (✓) en dit kan lei tot 'n verbrekking van aanvaarbare sosiale norme/maniere om in gemeenskappe te funksioneer/lewe/kommunikeer. (✓)
- obskure gemeenskappe se vermoë om objektiewe oordeel/analise van die negatiewe gevolge van hierdie absurde gedrag te maak (✓) en hulle kan dan maklik beïnvloed word om betrokke te wees by hoë voorvalle van sosiale euwels, bv. misdad/verkragting/GBV/gesinsgeweld, ens. (✓)
- moedig hulle aan om die meeste van hul finansiële hulpbronne te bestee om die lewenstyl wat geparadeer word, na te volg (✓) wat lei tot finansiële spanning in gesinne/armoede/onvermoë om hulself te voed. (✓)
- die vermoë van gemeenskapslede om tussen reg en verkeerd te onderskei, word geleidelik verdoof, (✓) om sodoende die pleging van lewensgevaarlike dade in gemeenskappe voort te sit. (✓)
- die ontwikkeling van swak morele standaarde (✓) te bevorder wat daartoe lei dat hulle nie na kwesbare gemeenskapslede omsien nie/nie die welsyn van ander in ag neem nie. (✓)
- veroorsaak dat gemeenskappe minder omgee vir hul persoonlike higiëne (✓) en dit kan gesondheidsorgdienste in gemeenskappe belas as gevolg van swak lewenstyl (✓)
- veroorsaak dat niksvermoedende slagoffers hul huishoudings verlaat in die nastrewing van die geprojekteerde gevaarlike lewenstyl (✓) en dit kan die koers van disfunksionele gesinne in gemeenskappe verhoog. (✓)
- by te dra tot verhoogde koerse van die jeug wat skool verlaat (✓) en dit kan die verwagte groei/ontwikkeling in daardie gemeenskap negatief beïnvloed. (✓)

Enige TWEE van bogenoemde vir TWEE punte elk

(2x2)

(4)

Verduidelik hoe dwelmmisbruik 'n individu se fisiese gesondheid kan beïnvloed?

Punte moet soos volg toegeken word.

Twee punte elk (✓✓) vir twee antwoorde wat goed verduidelik is.

Dit kan...

- verhoog die risiko van hartsiektes (✓) wat lei tot hartaanvalle, en ander kardiovaskulêre probleme. (✓)

- beskadiging van die lewer (✓) wat lei tot toestande soos hepatitis, sirrose en lewersaking. (✓)
- respiratoriese probleme veroorsaak (✓) wat lei tot siektes soos longkanker, chroniese brongitis en emfiseem. (✓)
- veroorsaak gastro-intestinale probleme soos maagsere, gastritis en ander spysverteringskwessies (✓), wat dus vir individu moeilik maak om die daaglikse lewe te hanteer (✓)

lei tot swak voeding en dehidrasie, (✓) wat 'n reeks negatiewe gevolge vir die gesondheid kan hê, soos skade aan lewensbelangrike organe. (✓)

- verswak die immuunstelsel (✓) en maak dit dus moeiliker vir die liggaam om infeksies en siektes te beveg (✓)

Enige TWEE van bogenoemde vir TWEE punte elk (2x2) (4)

Bespreek TWEE maniere waarop dwelmmisbruik die vermoë van jongmense om hul toekomstige loopbane effektief na te streef, negatief kan beïnvloed.

Punte moet soos volg toegeken word:

Twee punte elk (✓✓) vir twee antwoorde wat goed verduidelik is.

Dit mag...

- veroorsaak dat hulle negatiewe houdings teenoor skoolaktiwiteite aanneem (✓) en hulle sal moontlik nie aan die toelatingsvereistes kan voldoen om vir hul loopbane te studeer nie. (✓)
- veroorsaak dat hulle altyd bekommerd is oor die bevrediging van hul behoefte aan meer middels, (✓) en dat hulle dalk nie tyd het om die nodige voorbereidings vir hul naskoolse lewe voldoende te tref nie. (✓)
- hulle dwing om klasse oor te slaan, (✓) om hulle sodoende te ontnem van die nodige basiese kennis/vaardighede vir sinvolle voortsetting van hul loopbaanstudies. (✓)
- maak dat hulle tyd altyd geabsorbeer word in hul fantasiewêreld wat deur die misbruik van dwelms gegenerer word (✓) en dit kan hul krag verminder/ hul aandag verander om duidelike loopbaanplanne te implementeer/volg (✓)
- maak dat hulle nie by die gevestigde roetine van klasbywoning kan byhou nie (✓) en dit kan lei tot vermorsde akademiese geleenthede/uitval uit die skool. (✓)
- veroorsaak dat hulle sukkel om die verskillende skoolaktiwiteite uit te voer/voltooi (✓) en hulle sal moontlik nie die nodige opdragte vir bevorderingsdoeleindes kan indien nie. (✓)

Enige TWEE van bogenoemde vir TWEE punte elk (2x2)

(4)

[16]

AKTIWITEIT 2

- **Definieer die term *riskante jeuggedrag*.**

Punte moet soos volg toegeken word.

Twee punte (✓✓) vir die korrekte definisie

Dit verwys na...

- aktiwiteite, bv. dwelmmisbruik/onveilige seksuele praktyke/roekelose voertuigbestuur wat die jeug dikwels doen (✓) wat lei tot besering/skadelike gesondheidsuitkomst. (✓)
- verskeie aksies/besluite wat die jeug mag neem/by betrokke raak (✓) met negatiewe gevolge vir hul gesondheid/veiligheid/algehele welstand. (✓)
- 'n wye reeks optredes/gedrag, bv. bestuur onder die invloed van bedwelgende middels/onbeskernde seks hê (✓) wat lei tot lewensverlies/verlies van ledemate/tienerswangerskap/verpletterde loopbaandrome (✓)
- 'n reeks aksies/aktiwiteite wat die jeug deur hul onverantwoordelike vriende oorreed word om aan deel te neem, (✓) wat uiteindelik hul fisiese/geestelike/emosionele welstand ernstig beïnvloed (✓)

Enige EEN van bogenoemde vir TWEE punte

(1x2)

(2)

- **Noem VYF kritieke faktore wat daartoe kan bydra dat jongmense besluit om betrokke te raak by riskante gedrag.**

Punte moet soos volg toegeken word:

EEN punt vir 'n antwoord wat goed verduidelik is.

Hulle mag

- sosiale goedkeuring/aanvaarding deur hul eweknieë wil verkry. (✓)
- wend tot riskante gedrag as 'n hanteringsmeganisme as gevolg van wat in hul lewens aangaan. (✓)
- doen dit om opwindende ervarings na te streef/opwinding te soek deur uiterste dinge te doen. (✓)
- beïnvloed word deur ouers/versorgers wat hulle tot ongesonde hanteringstrategieë wend. (✓)
- oop wees vir onsekerheid, wat lei tot die neem van risiko's as 'n vorm van leer en groei. (✓)
- gee maklik toe aan die breinimpulse om die grense te verskuif wanneer jy na pret soek. (✓)
- onder druk geplaas word deur hul maats om hul respek te verdien. (✓)
- worstel met onmoontlike emosionele stres as gevolg van ongunstige kinderervarings. (✓)
- slagoffers van hul leefomgewing waar die meeste mense voortdurend met absurde gedrag besig is. (✓)
- glo dat niks verkeerd met hulle gaan gebeur nie aangesien hulle glo dat hulle onoorwinlik (✓)

Enige VYF van bogenoemde vir EEN punt elk

(5x1) (5)

- **Beskryf EEN manier waarop die oorweging van gesonde leefstylkeuses jongmense kan oorreed om nie aan riskante gedrag deel te neem nie.**

Punte moet soos volg toegeken word:

TWEE (✓✓) punte vir 'n antwoord wat goed verduidelik is.

As jongmense kon...

- kies om aan ontspanningsaktiwiteite deel te neem as hul voorkeur manier om tyd deur te bring/verveling te hanteer, (✓) kan hulle skielik die fisieke/emosionele/sosiale voordele van hierdie aktiwiteite besef. (✓)
- besluit om altyd lewensveranderende boeke te lees, insluitend materiaal oor die negatiewe gevolge van riskante gedrag, (✓) hulle kan ontmoedig word om ooit aan sulke aktiwiteite deel te neem. (✓)
- verkies om altyd in die geselskap van positiewe rolmodelle te wees, (✓) dit kan hulle inspireer om ook so 'n gesonde leefstyl aan te neem. (✓)
- lewensvaardighede aangeleer word soos om selfversekerd te wees in die manier waarop hulle hulself gedra, (✓) dit kan hulle in staat stel om effektief enige versoeking af te weer om aan sulke aktiwiteite deel te neem. (✓)
- beïnvloed word om te verstaan hoe huidige aksies toekomstige doelwitte beïnvloed, (✓) dit kan hulle motiveer om altyd gesonde maniere van lewe bo risiko's te kies. (✓)
- bewus gemaak word van die langtermyn impak van hul negatiewe keuses, (✓) kan dit hulle motiveer om nie betrokke te raak by aksies wat hulle/geliefdes moontlik kan benadeel nie. (✓)
- vaardig met effektiewe maniere om stres/angs te hanteer, (✓) kan hulle sulke nuttige strategieë gebruik, in plaas daarvan om hulle tot riskante gedrag te wend (✓)
- die waarde van 'n gebalanseerde dieet (vrugte/groente/volgraan) geleer word, (✓) wat hulle kan ontmoedig word om middels te gebruik. (✓)

Enige EEN van die bogenoemde vir TWEE punte

(1x2)

(2)

- **Verduidelik waarom bestaande bewusmakingsprogramme teen ongesonde leefstylkeuses ondoeltreffend blyk om goeie besluitnemingsvaardighede vir jongmense aan te wakker om hul gedrag te verander.**

Punte moet soos volg toegeken word:

TWEE (✓✓) punte vir 'n antwoord wat goed verduidelik is.

Moontlike antwoorde kan insluit:

- Baie bewusmakingsveldtogte fokus op oppervlakkige inligting sonder om in die onderliggende redes vir ongesonde gedrag te delf (✓) en wat dalk nie effektief is om jongmense ten volle toe te rus met die nodige kennis/vaardighede/waardes om behoorlike besluite te neem nie. (✓)
- Die meeste programme beklemtoon dikwels korttermynvoordele, (✓) wat jongmense die geleentheid kan ontnem om hul begrip oor die onderliggende negatiewe gevolge van sulke gedrag te verdiep. (✓)
- Bewusmakingsveldtogte alleen is dalk nie 'n effektiewe manier om deurlopende ondersteuning/praktiese hulpmiddels vir gedragsverandering te verskaf nie (✓) en dit kan sommige jongmense altyd laat sukkel om by gesonder lewenstylkeuses te hou (✓)
- Bestaande ongesonde norme/groepdruk kan twyfel skep oor die boodskappe wat bevorder word (✓) en die meeste jongmense voel dalk die drang om voort te gaan met hul ongesonde leefstylkeuses. (✓)
- Generiese boodskappe kan nie altyd 'n beroep doen op spesifieke behoeftes van alle jongmense nie (✓) en hierdie onpersoonlike benaderings word dalk nie deur alle jongmense ernstig opgeneem nie. (✓)

Enige TWEE van die bogenoemde vir TWEE punte elk (2x2)
(4)

- **Bespreek TWEE maniere waarop misbruik van alkohol jongmense se pogings om gesonder persoonlike lewens te lei, kan beïnvloed.**

Punte moet soos volg toegeken word:

TWEE (✓✓) punte vir 'n antwoord wat goed verduidelik is.

Dit kan ...

- breinontwikkeling tydens adolessensie ontwig, (✓) wat lei tot langdurige kognitiewe tekorte/verswakte oordeelsvermoë/emosionele onstabiliteit. (✓)
- organe beskadig/die immuunstelsel verswak (✓), wat maak dat jongmense altyd die risiko loop om siektes/kwale op te doen. (✓)
- lae/blokkeer objektiewe aksies/optrede, (✓) wat lei tot gevaarlike gedrag, soos roekelose bestuur/onveilige seksuele omgang. (✓)
- spanning vriendskappe/familiebande, (✓) wat lei tot isolasie/konflikte/emosionele uitdagings as gevolg van gespanne konneksies (✓).

- alkoholverwante regskwessies/gevegte veroorsaak, (✓) dus persoonlike veiligheid in gedrang bring/veroorzaak benoudheid omdat jy healtyd by die hof moet wees. (✓)
- maak hulle misdadigers wat huishoudelike artikels mag steel om hul drange te voed (✓) en dit kan hulle in 'n botsing met familieleden plaas. (✓)
- benadeel hul vermoë om objektiewe oordeel oor hul omstandighede te vel (✓) wat dit kan noodsaak dat negatiewe/nadelige/lewendige besluite oor hul welstand geneem word. (✓)

Enige TWEE van die bogenoemde vir TWEE punte elk (2x2)
(4)

- **Bespreek krities hoe die skaarsheid van ondersteuningstelsels of adviesdienste in sommige gemeenskappe jongmense se pogings om hul drang om aan riskante gedrag deel te neem, effektief kan belemmer.**

Punte moet soos volg toegeken word:

VIER (✓✓✓✓) punte vir 'n antwoord wat goed verduidelik is.

Jongmense kan...

- kan die nodige hulpbronne ontbreek om die gevolge van hul optrede te verstaan (✓) aangesien sulke dienste hulle kan bemagtig met die toepaslike inligting oor hierdie gedrag, (✓) waarsonder hulle dalk nie in staat sal wees om ingeligte besluite te neem nie (✓) en wat hulle sonder enige nuttige manier laat om hierdie negatiewe impulse te vermy. (✓)
- 'n gebrek aan veilige ruimtes vir hulle om te groei/hanteringsmeganismes te ontwikkel (✓) aangesien deel van sulke organisasies vir hulle 'n geleentheid kan bied om ervarings met ander in dieselfde bootjie te deel (✓) wat nie maklik besef kon word wanneer hulle met hul drang alleen sukkel nie (✓) en hulle kan uiteindelik oorweldig word deur die drang om uiterste dinge te doen. (✓)
- neem riskante/oningeligte besluite oor die omvang van betrokkenheid by riskante gedrag (✓) aangesien professionele adviesdienste toegerus is met gekwalifiseerde personeel wat 'n behoorlike perspektief aan jongmense kan gee (✓) en as daardie inligting ontbreek, kan hulle dink om riskante gedrag uit te probeer wat hulle nie sal benadeel nie (✓) en dit kan daartoe lei dat hulle aan uiterste vorme van riskante gedrag deelneem. (✓)
- meer vatbaar wees om betrokke te raak by riskante gedrag (✓) as gevolg van 'n gebrek aan bewustheid/kennis/alternatiewe opsies (✓) wat hul gevoelens van onoorwinlikheid verder kan bevestig (✓) en hulle kan dan meer opwinding soek deur aan gevaarliker aktiwiteite deel te neem. (✓)
- gebrek aan toegang tot akkurate inligting oor risiko's/gevolge/gesonder alternatiewe (✓) aangesien ingeligte besluitneming betroubare leiding vereis (✓) en 'n gebrek daaraan, kan lei tot verkeerde keuses, (✓) en sodoende riskante gedrag laat voortduur. (✓)

- laat hulle sonder empatiese luisteraars/mentors (✓) aangesien hulle dalk niemand het om hul obsessiewe drange af te weer nie (✓) wat kan veroorsaak dat hulle doen wat hulle dink vir hulle werk (✓) en wat hulle meer kwesbaar kan maak om betrokke te raak by riskante gedrag. (✓)
- nie toepaslike rolmodelle hê nie (✓) aangesien mentors deurlopende toesig aan die jongmens kan bied (✓) en sonder behoorlike leiding kan hulle terugval (✓) wat dan die negatiewe gedrag kan versterk. (✓).
- ervaar onopgeloste stigma/skaamte van vriende (✓) aangesien hulle dalk nie die geleentheid het om deur sulke dienste uitgevra te word nie (✓) wat hulle dan hulpeloos kan laat voel (✓) en dit kan hulle verder dryf om aan meer riskante gedrag deel te neem. (✓)
- ervaar onvoldoende krisis reaksiemeganismes (✓) aangesien sulke dienste onmiddellike sorg/ondersteuning vir slagoffers kan bied (✓) waarsonder slagoffers kan voortgaan met hul oneffektiewe maniere om die probleem te hanteer (✓) en dit kan daartoe lei dat hulle betrokke raak by meer gevalle van riskante gedrag. (✓)

Enige TWEE van bogenoemde vir VIER punte elk

(2x4) (8)

[25]

• AKTIWITEIT 3

3.1 Gebruik die aangehegte vraelys om data in te samel oor jongmense se ervarings/ sienings/gevoelens/perspektiewe oor deelname aan riskante gedrag van vyf respondente.

Punte moet soos volg toegeken word:

EEN (✓) punt vir 'n volledig voltooide vraelys

Gebruik die rubriek hieronder vir die punttoekenning.

RUBRIEK VIR DIE VRAELYS

BEPERK 0-1	TOEREIKEND 2	GOED 3	BEKWAAM 4	UITSTEKEND 5
Geen vraelys is gebruik nie OF slegs EEN vraag van die vraelyste is voltooi.	Slegs TWEE vrae van die VYF vraelyste is beantwoord.	Slegs DRIE vrae van die VYF vraelyste is beantwoord.	Slegs VIER vrae van die VYF vraelyste is beantwoord.	Al die VYF vrae in die VYF vraelyste is voldoende beantwoord of voltooi.
				(5x1)
				5

- 3.2 Maak 'n opsomming van die bevindings deur die betekenis van elke vraag in die voltooide vraelyste aan te dui.

Punte moet soos volg toegeken word:

**TWEE (✓✓) punte vir 'n antwoord wat goed verduidelik is.
Gebruik die rubriek hieronder vir die punttoekenning.**

BEPERK 0 of 1x1 (1) 1x2 (2)	TOEREIKEND (2x2) (4)	GOED (3x2) (6)	BEKWAAM (4x2) (8)	UITSTEKEND (5x2) (10)
Die leerder het nie die vereiste opsomming gedoen nie OF die enigste opsomming wat gemaak is, was te beperk OF Slegs EEN korrekte opsomming is gemaak.	Die leerder kon 'n korrekte opsomming van die eerste TWEE vrae in die VYF vraelyste maak en 'n korrekte verduideliking oor die betekenis van elke opsomming gee.	Die leerder kon 'n korrekte opsomming maak van die eerste DRIE vrae in die VYF vraelyste en 'n korrekte verduideliking oor die betekenis van elke opsomming gee.	Die leerder kon 'n korrekte opsomming maak van die eerste VIER vrae in die VYF vraelyste en 'n korrekte verduideliking oor die betekenis van elke opsomming gee.	Die leerder kon 'n korrekte opsomming van al VYF vrae in die VYF vraelyste maak en 'n korrekte verduideliking oor die betekenis van elke opsomming gee.
				(5x2)
				10

● **AKTIWITEIT 4 Brosjure (Groepaktiwiteit)**

- Gebaseer op die uitdagings wat jy in Aktiwiteite 1 en 2 bespreek het en data wat in Aktiwiteit 3 hierbo ingesamel is, voltooi 'n groepaktiwiteit waarin jy 'n brosjure ontwikkel met die doel om verskillende sienings oor die uitdagings van jeugrisikogedrag te bespreek deur die onderstaande instruksies en vrae te voltooi.

NOTA AAN DIE NASIENER:

- In die brosjure moet die leerder krediet kry vir die aanduiding van die inligting hieronder deur die beantwoording van vrae.

- **Noem die voordele om jongmense oor riskante gedrag op te voed.**

Punte moet soos volg toegeken word:

**EEN (✓) punt vir 'n antwoord wat goed verduidelik is.
Dit kan hulle in staat stel om...**

- hul rol speel om verantwoordelikheid te aanvaar/ identiteite te vorm/ om onafhanklike jong volwassenes te word. (✓)
- risiko's beter te verstaan in 'n behoorlike perspektief. (✓)
- kanaliseer hul energie na veilige/konstruktiewe/lewensveranderende aktiwiteite. (✓)
- die gevolge van elke tipe riskante gedrag te verstaan. (✓)
- ontwikkel sterk morele vesel/goeie morele kodes. (✓)
- vestig hul identiteite deur te leer uit hul suksesse/mislukkings. (✓)
- maak beter keuses/vermy negatiewe gedrag. (✓)
- verstaan hoe hul optrede ook ander mense kan raak. (✓)

Enige VYF van bogenoemde vir EEN punt elk (5x1) (5)

- **Verskaf strategieë wat jongmense kan help om gesonde leefstylkeuses te maak.**

Punte moet soos volg toegeken word:

EEN (✓) punt vir 'n antwoord wat goed verduidelik is.

Hulle mag...

- ontwikkel 'n leefstylplan om hulle te lei oor gesonde lewenswyses, bv. eet/stresbestuur/konflikoplossing (✓)
- verbind tot persoonlike gesondheidsdoelwitte om by gebalanseerde lewenstylopsies te hou . (✓)
- gebruik tydbestuursinstrumente soos 'n studieplan om stres wat met druk verband hou, te vermy wanneer jy baie dinge gelyktydig moet doen. (✓)
- leer om uitgesproke te wees as hulle mishandel/gedwing voel om deel te neem aan riskante gedrag. (✓)
- 'n ondersteuningstelsel te vestig wat betroubare volwassenes in hul gemeenskappe betrek. (✓)
- betrokke te raak by fisiese aktiwiteite/oefeninge/ na musiek luister om tyd effektief te verwyl. (✓)
- stel duidelike/realistiese/haalbare/spesifieke gesondheidsdoelwitte vir die verbetering van hul welstand. (✓)

Enige VYF van bogenoemde vir EEN punt elk (5x1) (5)

- **Stel TWEE wenke voor wat deur jongmense oorweeg kan word vir die bevordering van gesonde gedrag.**

Punte moet soos volg toegeken word:

TWEE punte vir 'n antwoord wat goed verduidelik is.

Hulle mag...

- assosieer hulself met progressiewe/suksesvolle mense in hul gemeenskappe (✓) om hul positiewe lewenstyl na te volg. (✓)
- vestig netwerke met eendersdenkende individue (✓) sodat hulle aangemoedig kan word om alles in hul vermoë te doen om hul lewensdoelwitte te volg. (✓)
- ontwikkel maklike reëls om te volg oor wat hulle aan hul lewens kan

- doen/nie doen nie (✓) sodat hulle voortdurend daaraan herinner kan word om by goeie morele standarde/kodes te hou. (✓)
- verbind tot volgehoue fisieke aktiwiteite (✓) sodat hulle die negatiewe energie wat hulle dalk het, suksesvol kan uitstraal. (✓)
- neem 'n berekende besluit om nie middels te gebruik nie, bv. Tabak/alkohol (✓) sodat dit die versoeking om betrokke te raak by ernstige riskante gedrag effektief kan uitskakel. (✓)
- oefen/implementeer goeie besluitnemingsvaardighede (✓) om nie maklik oorreed te word om by dwelms/middels/betrokke raak of by onbeskermdse seks nie. (✓)

Enige TWEE van bogenoemde vir TWEE punte elk (2x2) (4)

[14]

• **AKTIWITEIT 5. Aanbevelings**

	<p>Watter bewysgebaseerde strategieë kan geïmplementeer word om jou projekdoelwitte te verbeter ten einde riskante gedrag onder die jeug te versag, met inagneming van die uitwerking op jou loopbaanuitkomst.</p> <p>Punte moet soos volg toegeken word: TWEE (✓✓) punte vir 'n antwoord wat goed verduidelik is. Antwoorde kan die volgende insluit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jeugontwikkelingsprogramme kan ingestel word om te fokus op die ontwikkeling van sterkpunte/vaardighede/veerkragtigheid by jongmense (✓) om pro-sosiale gedrag te bevorder/ geleenthede vir groei te bied / verbeterde indiensneembaarheid (✓) (✓) • Betrek organisasies soos <i>risiko-jeug direk</i> om vertrouwe te bou/ondersteuning te bied (✓) sodat die jeug gekoppel kan word aan hulpbronne wat kan lei tot verhoogde bewustheid van gesonder keuses/toegang tot beroepsverwante dienste. (✓) • Verskaf werkswinkels oor werksgereedheid/finansiële geletterdheid/beroepsvaardighede (✓) wat hulle kan toerus met praktiese hulpmiddels vir loopbaansukses. (✓) • Werk saam met skole/werkgewers/gemeenskapsorganisasies om weë te skep vir onderwys/opleiding/indiensneming (✓) wat kontakte met loopbaangeleenthede/ondersteunende netwerke kan versterk. (✓) 	<p>(1x2) (2)</p>
--	--	------------------

- **Enige EEN van bogenoemde vir TWEE punte**

Assesseer hoe 'n voorspraakveldtog om 'n ondersteunende omgewing vir jongmense te skep om hul langtermyn-loopbaandoelwitte te prioritiseer, suksesvol gedoen kan word.

Punte moet soos volg toegeken word:

TWEE (✓✓) punte vir 'n antwoord wat goed verduidelik is

Antwoorde kan die volgende insluit:

- Betrek relevante belanghebbendes soos opvoeders/werkgewers/ouers/jeug by die veldtog (✓), aangesien dit organiseerders in staat sal stel om te verseker dat hul program die spesifieke behoeftes/perspektiewe van die beoogde gehoor aanspreek. (✓)
- Gebruik sosiale media/werkswinkels/redenaarsgeleenthede (✓) aangesien die meeste gemeenskapslede met hierdie metodes vertrou is om hulle suksesvol in te lig oor die belangrikheid van loopbaanbeplanning. (✓)
- Bied maklik, bruikbare beroepspaaie/gereedskap/voorligting hulpbronne/handleiding (✓), aangesien dit 'n geleentheid vir jongmense kan bied om praktiese meganismes te gebruik vir die verkenning van loopbane vir ingeligte besluitneming. (✓)
- Verbind jongmense met mentors in hul belangstellingsvelde/ken mentors toe aan spesifieke leerders/groep leerders (✓) sodat hulle deurlopende pasgemaakte ondersteuning op hul loopbaanreis kan ontvang. (✓)
- Betrek owerhede om huidige beleid/regulasies/maniere wat die verskaffing van loopbaanadviesdienste (✓) te hersien, sodat die bestaande knelpunte effektief uitgeskakel kan word/ meer mense kan baat vind daarby (✓)
- Beywer jou vir beleide wat sistemiese struikelblokke aanspreek (bv. bekostigbare onderwys, gelyke geleentheid)/strukturele veranderinge (✓) om 'n regverdiger speelveld vir loopbaanontwikkeling te skep.(✓)

Enige DRIE van bogenoemde vir TWEE punte elk

Bespreek krities maniere waarop jongmense gehelp kan word om ingeligte loopbaanbesluite te neem deur hul deelname aan hierdie projek.

Punte moet soos volg toegeken word:

VIER (✓✓✓✓) punte vir 'n antwoord wat goed verduidelik is.

Hulle kan gehelp word deur ...

(3x2) (6)

- aangemoedig te word om die waarde van vennootskap met hul ouers/gemeenskapsorganisasies/lede (✓) te erken, aangesien dit in sulke vennootskappe is dat hulle 'n beter begrip van hulself kan ontwikkel, bv. vaardighede/waardes/houdings (✓) wat hulle in staat kan stel om die waarde /aantreklikheid van 'n loopbaan te bepaal (✓) en hulle kan dan persoonlik aangetrokke loopbaan volg in ooreenstemming met hul persoonlike eienskappe (✓)
- geleentheid aangebied te word om hul sagte vaardighede/mensevaardighede toe te pas (✓) aangesien deelname aan groepprojekte vaardighede soos kommunikasie/samewerking/ spanwerk /probleemoplossing (✓) mag vereis wat hulle hul potensiaal kan laat besef om in groepe te werk (✓) en hulle kan dan daardie kennis gebruik om loopbane te volg wat sulke vaardighede vereis. (✓)
- gemotiveer te word om hul bemerkingsvaardighede te gebruik om nuttige idees aan gemeenskappe te verkoop (✓) aangesien hierdie projek van hulle vereis het om effektiewe maniere te adverteer/ten toon te stel om risikogedrag van die jeug te hanteer (✓) wat aspekte van entrepreneuriese ingesteldheid gebruik maak het (✓) en hulle mag daardie kennis/kundigheid gebruik om hul nisse

in die entrepreneurswêreld te vind. (✓)

- attend te maak om mentorskap in hul algemene lewenspogings te vestig (✓) aangesien dit deur skakeling met
- eendersdenkende persone is dat toegang tot sekere inligting/ervaring verkry kan word (✓) wat hul gedagtes kan oopmaak vir verskillende loopbaangeleenthede (✓) en hulle moontlik hul horisonne kan uitbrei deur selfs onbekende loopbane oorweeg (✓)
- gemaak om die waarde van kontak met mentors te waardeer (✓) aangesien mentors kundige kennis kan hê oor 'n reeks persoonlike ontwikkelingsareas (✓) wat jongmense behoorlik met spesialisvaardighede/kennis kan toerus (✓) en hulle uiteindelik loopbane kan volg in lyn met hul roeping in die lewe. (✓)
- bemagtig om saam met ander te werk in die inisiëring van portuurondersteuningsprogramme (✓) aangesien sulke inisiatiewe aan hulle 'n platform kan gee om hul vaardighede ten toon te stel (✓) wat deur hul betrokkenheid by die projek (✓) gekweek kan word en wat hulle hul passie in die lewe kan laat besef. (✓)

ENIGE TWEE van bogenoemde vir VIER punte elk

AKTIWITEIT 6: Refleksie

Evalueer hoe jou deelname aan hierdie projek jou perspektief op kwessies van riskante gedrag van die jeug beïnvloed het.

(2x4) (8)

Punte moet soos volg toegeken word:

VIER (✓✓✓✓) punte vir 'n antwoord wat goed verduidelik is.

Dit het ...

[16]

- bewustheid van die kwessies/uitdagings wat jongmense in die gesig staar verhoog (✓) wat my in staat gestel het om 'n dieper begrip te ontwikkel van die faktore wat bydra tot riskante gedrag; (✓) want, as slegs min jongmense die uitdagings van hierdie gedrag verstaan (✓) sal die meeste jongmense egter
- voortgaan weens 'n gebrek aan kennis. (✓)
- inspireer die sin van verantwoordelikheid/dringendheid om aksie te neem (✓) sodat jongmense ondersteun kan word om veiliger keuses te maak; (✓) as daardie selfde vlak van dringendheid egter nie deur die hele gemeenskap/meeste jongmense in die gemeenskap gedeel word nie, (✓) mag die beoogde doelwitte om goeie karakter te vorm dalk nie die gewenste resultate oplewer nie. (✓)
- het my 'n geleentheid gebied om te leer uit die ervarings van ander (✓) ten einde te pleit vir verandering; (✓) nie alle jongmense kan egter by so 'n ervaring baat vind nie (✓) en die meerderheid kan voortgaan met hul onverantwoordelike manier van optrede. (✓)
- het my die kuns geleer om na ander mense se sienings te luister (✓) aangesien verskillende sienings 'n potensiaal het om spanwerk te verbeter wanneer verskeie uitdagings hanteer word, insluitend die jeug se riskante gedrag; (✓) dit kan egter tyd/geduld/gewilligheid van spanlede verg (✓) en diegene wat ongeduldig is, mag nie waarde toevoeg tot die poging om die jeug se riskante gedrag in gemeenskappe te hanteer nie. (✓)
- het my laat besef dat 'n klein bydrae ook die hele wêreld kan verander (✓) aangesien die inisiatief met min individue begin het, maar uiteindelik die hele gemeenskap betrek het; (✓) nie alle deelnemers/pioniers van die projek mag egter die gewenste poging aanwend nie (✓) en dit het 'n potensiaal om twyfel te wek in die gedagtes van jongmense vir wie die projek ontwerp is om te help. (✓)

(1x4) (4)

Enige EEN van bogenoemde vir VIER punte

Groottotaal [90]